

ข่าวสาร

ห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2551 ISSN 0857-8230

- ◆ โครงการวารสารหลักด้านสาธารณสุขศาสตร์
- ◆ สารสนเทศบนโฮมเพจหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ◆ การประชุมบรรณารักษ์แห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 13
- ◆ ENDNOTE WEB: สิ่งที่เปลี่ยนแปลงและการใช้งาน
- ◆ การใช้ฐานข้อมูลทางการพยาบาลของอาจารย์ นิสิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ◆ หัวเรื่องใหม่ภาษาไทย

การประชุมบรรณารักษ์แห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 13
"CONSAL at the Crossroads : Challenges for
Greater Regional Cooperation"

ระเบียบ แสงจันทร์ *

บทนำ

จากการที่ผู้เขียนได้รับการสนับสนุนจากคุณเบญจา รุ่งเรืองศิลป์ หัวหน้าฝ่ายบริการผู้อ่าน (ดำรงตำแหน่ง ปี พ.ศ. 2538 – 2550) และ ผศ.ดร. พิมพวิภา ไพ ปรรมสมิทธิ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิทยบริการ ให้ได้รับโอกาสเข้าร่วมการประชุมบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 13 (Congress of Southeast Asian Librarians : CONSAL XIII ; General Conference 2006) ณ โรงแรม EDSA Shangri-La กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 25 - 30 มีนาคม 2549 ในหัวข้อ "CONSAL at the Crossroads : Challenges for Greater Regional Cooperation" ทำให้ผู้เขียนได้รับความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง จึงใคร่ขอนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับมานำเสนอในรูปแบบของบทความเผยแพร่ เพื่อประโยชน์ต่อแวดวงวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ภูมิหลังและ CONSAL Themes 2) สื่อและเอกสารที่ใช้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการสำหรับการประชุม 3) สารระสำคัญที่ได้รับจากบทความที่นำเสนอในการประชุม และ 4) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประชุม

ภูมิหลังและ CONSAL Themes

สภาบรรณารักษ์แห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Congress of Southeast Asian Librarians - CONSAL) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นในปี 1970 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบรรณารักษ์ ห้องสมุด สมาคมห้องสมุด และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันมีประเทศที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกจำนวน 10 ประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ บรูไนดารุสซาลัม อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย ลาว พม่า กัมพูชา และเวียดนาม

ภารกิจหลักประการหนึ่งขององค์กรคือการจัดการประชุม เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ประสบการณ์และติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศในแวดวงวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ โดยจะหมุนเวียนกันไปจัดประชุมตามประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิกทุกสองปี สำหรับการประชุม CONSAL ครั้งแรกจัดขึ้นในปี 1970 ณ ประเทศสิงคโปร์ และจัดต่อเนื่องกันมาตลอด โดยครั้งล่าสุดจัดขึ้นที่ประเทศฟิลิปปินส์ สำหรับ CONSAL Themes ของการจัดการประชุมแต่ละครั้งจะมีเนื้อหาที่น่าสนใจแตกต่างกันไปดังนี้

* บรรณารักษ์ ระดับ 6 งานส่งเสริมการใช้สารสนเทศ ฝ่ายบริการผู้อ่าน หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- CONSAL I : New prospects for Southeast Asian cooperation.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 14 – 16 สิงหาคม 1970 ณ ประเทศสิงคโปร์
- CONSAL II : Education and training for librarianship in Southeast Asia.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 10 – 14 ธันวาคม 1973 ณ ประเทศฟิลิปปินส์
- CONSAL III : Integrated library and documentation services within
the framework of NATIS.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 1 – 5 ธันวาคม 1975 ณ ประเทศอินโดนีเซีย
- CONSAL VI : Regional cooperation for the development of
national information services.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 5 – 9 มิถุนายน 1978 ณ ประเทศไทย
- CONSAL V : Access to information.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 25 – 29 พฤษภาคม 1981 ณ ประเทศมาเลเซีย
- CONSAL VI : The Library in the information revolution.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 30 พฤษภาคม – 3 มิถุนายน 1983 ณ ประเทศสิงคโปร์
- CONSAL VII : Library for countryside development in Southeast Asia.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 15 – 21 กุมภาพันธ์ 1987 ณ ประเทศฟิลิปปินส์
- CONSAL VIII : New challenges in library services in the developing world.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 11 – 14 มิถุนายน 1990 ณ ประเทศอินโดนีเซีย
- CONSAL IX : Future dimension and library development.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 2 – 7 พฤษภาคม 1993 ณ ประเทศไทย
- CONSAL X : Libraries in national development.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 21 – 25 พฤษภาคม 1996 ณ ประเทศมาเลเซีย
- CONSAL XI : Stepping into the new millennium : Challenges for library and
Information professionals.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 26 – 28 เมษายน 2000 ณ ประเทศสิงคโปร์
- CONSAL XII : Information empowerment : Enhancing Knowledge Heritage.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 20 – 23 ธันวาคม 2003 ณ ประเทศบรูไนดารุสซาลัม
- CONSAL XIII : CONSAL at the crossroads : Challenges for greater regional cooperation.
จัดขึ้นระหว่างวันที่ 25 – 30 มีนาคม 2003 ณ ประเทศฟิลิปปินส์

สื่อและเอกสารที่เผยแพร่ผลงานทางวิชาการสำหรับการประชุม

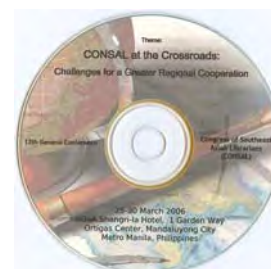
สำหรับสื่อเอกสารที่เผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มีการนำเสนอในการประชุม CONSAL ครั้งที่ 13 ผู้จัดการประชุม 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ สภาบรรณารักษ์แห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฟิลิปปินส์ และหอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ ได้นำเสนอเอกสารเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ดังนี้

1. **หนังสือ** : รวบรวมรายชื่อคณะกรรมการบริหารและคณะทำงานการประชุม CONSAL ครั้งที่ 13 รายชื่อวิทยากร รายชื่อคณะกรรมการตัดสินรางวัล Outstanding Librarian Award โปรแกรมการประชุม รายงานโครงการที่เสนอต่อองค์กร CONSAL ระหว่างปี 2000 - 2005 ผู้สนับสนุนการจัดการประชุม รายชื่อผู้ออกงานนิทรรศการรวมทั้งได้รวบรวมประวัติความเป็นมาและ CONSAL Themes ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (โดยผู้เข้าร่วมประชุม

ทุกคนจะได้รับในวันทีลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุม)

2. **CD-ROM** : รวบรวมบทความฉบับเต็ม พร้อมสาระสังเขปของบทความ สไลด์ (PowerPoint) รวมทั้งประวัติของวิทยากร (Speaker profile) ที่ได้นำเสนอผลงานในที่ประชุม (จะได้รับในวันสุดท้าย หลังจากสิ้นสุดการประชุม คือในวันที่ไปติดต่อรับประกาศนียบัตร ซึ่งรูปแบบดังกล่าว ทำให้ผู้เข้าร่วมการประชุมได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วนในระหว่างการประชุม)

3. **เว็บไซต์** ที่ : <http://www.consal13.up.edu.ph> รวบรวมข้อมูลของทั้ง 2 รูปแบบตามข้อ 1-2 ไว้ด้วยกัน

สาระสำคัญที่ได้รับจากการบทความที่นำเสนอในการประชุม

สำหรับบทความที่นำเสนอในที่ประชุม CONSAL ครั้งที่ 13 นี้ ผู้เขียนขอเสนอความรู้ที่ได้รับเฉพาะรายการที่ได้มีส่วนร่วมในการประชุม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งรูปแบบของการนำเสนอประกอบด้วยชื่อบทความ ชื่อผู้เขียนบทความ และเนื้อหาโดยสรุปของแต่ละบทความ โดยสาระความรู้ทั้ง 3 ด้าน มีดังนี้ 1) ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด 2) การสงวนรักษา การอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ และลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวกับงานห้องสมุด 3) การให้ความรู้ การพัฒนาและฝึกอบรมในวิชาชีพบรรณารักษ์

ด้านที่ 1 : ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด (Resource Sharing)

1.1 Collaboration in Resource Sharing Among Malaysian Academic Libraries in a Digital Environment.. โดย Harvinder Kaur, Kiran Kaur and Diljit Singh.

นำเสนอมุมมองและแนวทางความร่วมมือ ของการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องสมุดทางวิชาการของมาเลเซียในสิ่งแวดล้อมแบบดิจิทัล จากการสัมภาษณ์พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีความสนใจ และเห็นด้วยกับแนวคิดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และได้นำเสนอรูปแบบของความร่วมมือเปรียบเทียบกับในอดีตและปัจจุบัน ดังนี้

- รูปแบบความร่วมมือของการใช้ทรัพยากรร่วมกันในอดีต เน้นการพัฒนา Collection กลางของทรัพยากรห้องสมุดทั้งในองค์กร ระดับภูมิภาคและระดับชาติ จำแนกตามสาขาวิชา ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้รับบริการเข้าถึงได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว
- รูปแบบความร่วมมือของการใช้ทรัพยากรร่วมกันในปัจจุบัน เน้นกิจกรรมดังนี้
 - Document Delivery Service (DDS)
 - Meditated Interlibrary Loan (ILL)
 - User initiated inter-library loans
 - Direct Consortial borrowing/ remote circulation
 - Consortia license

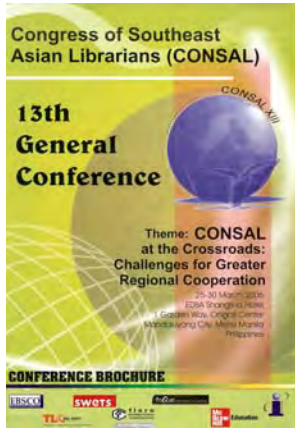
ตัวอย่างของโครงการความร่วมมือการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องสมุดทางวิชาการของมาเลเซีย ในสิ่งแวดล้อมแบบดิจิทัล มีดังนี้

- MALMARC (Malaysian Machine Readable Catalogue) : โครงการความร่วมมือกับ the Science University of Malaysia (*Universiti SainsMalaysia*, USM) โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก UNESCO
- PERPUN เป็นความร่วมมือระหว่างห้องสมุดแห่งชาติกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซีย เน้นความร่วมมือเพื่อการยืมระหว่างห้องสมุด
- PERDANA : โครงการที่พัฒนาโดยห้องสมุดแห่งชาติมาเลเซีย และได้รับความร่วมมือกับ NLM มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องสมุดในมาเลเซีย

1.2 Resource Sharing initiatives in India : With special reference to library networks and digitization programms. โดย P. K. Jain, P. R. Coswami.

นำเสนอภาพรวมของกิจกรรมการใช้ทรัพยากรร่วมกันในห้องสมุดอินเดีย การมีส่วนร่วมในทรัพยากรกลายเป็นสิ่งสำคัญยิ่งและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สำหรับศูนย์ข้อมูลที่ขาดแคลนเงินทุนและทรัพยากร และเป็นประเทศกำลังพัฒนาอย่างอินเดีย ปัจจุบันอินเดียได้รับโอกาสที่ดีกว่าในอดีต

ในการสร้างความรู้และการใช้สิ่งประดิษฐ์ โดยมีห้องสมุดเป็นศูนย์กลางสารสนเทศเพื่อการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน สำหรับตัวอย่างของกิจกรรมในการใช้ทรัพยากรร่วมกันในประเทศอินเดีย ได้แก่ การสร้างความร่วมมือในการจัดหารวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบของภาคีห้องสมุด กระบวนการจัดทำ Union catalog ให้เป็นจุดศูนย์กลางในการค้นหาสารสนเทศ ซึ่งกิจกรรมความร่วมมือต่างๆ ได้เริ่มต้นดำเนินการในรูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือภายใต้ชื่อ National Digital Library (NDL)

ประกอบด้วย NISSAT หรือ CALIBNET (1986), DELNET (1988) INFLIBNET (1988), MALIBNET, MYLIBNET, และ MANLIBNET

นับเป็นกิจกรรมที่มีแผนเชื่อมโยงและจัดทำข้อมูล ในรูปแบบดิจิทัลของประเทศเข้าด้วยกัน โดยมุ่งเน้นการสร้างคอนซอร์เทียมเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งนี้วัตถุประสงค์ที่สำคัญของเครือข่ายเพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างสะดวกรวดเร็วและลดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังเสนอแนวคิดที่ว่า อินเดียมีเครือข่ายห้องสมุดจำนวนมากและหลากหลายระดับ ทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดวิทยาลัย ห้องสมุดสมาคม ห้องสมุดวิจัย ห้องสมุดทางการแพทย์ แต่ยังคงขาดการสร้างเครือข่ายห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งการสร้างเครือข่ายของห้องสมุดประชาชนนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังควรพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดในรูปแบบต่างๆ ให้สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้

1.3 Local Cooperative Programs : The Example Of Asian Libraries in Melbourne.

โดย Aline Scott-Maxwell

นำเสนอโปรแกรมความร่วมมือระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาห้องสมุดเอเชียในเมลเบิร์น (Asian Libraries in Melbourne / ALIM) ซึ่งเป็นความร่วมมือกันของห้องสมุดขนาดเล็กระดับท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นรากฐานในการสร้างร่วมมือในการใช้ทรัพยากรร่วมกันระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติต่อไป

รูปแบบของความร่วมมือมีลักษณะดังนี้

- สร้างทีมงานความร่วมมือประกอบด้วยประเทศ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และอินโดนีเซีย
- คัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุดเมลเบิร์นทั้งหมด เพื่อจัดทำฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ “Asian-language collection” เพื่อห้องสมุดสมาชิกสามารถเข้าถึงร่วมกันได้
- พัฒนาคอลเลคชันให้มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนของข้อมูลร่วมกันระหว่างห้องสมุด
- เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านเว็บไซต์

1.4 Marketing Communication Strategy For Community Library in Indonesia.

โดย Ninis Agustini Dmayani

นำเสนอกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดสำหรับห้องสมุดชุมชนของประเทศอินโดนีเซีย โดยมุ่งเน้นความสำคัญที่ว่า การตลาดเป็นกระบวนการซึ่งช่วยในการบริหารจัดการงานห้องสมุด และศูนย์สารสนเทศให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของการดำเนินงาน ยิ่งกว่านั้นการสร้างคามพึงพอใจยังส่งผลทำให้ลูกค้า (ผู้รับบริการ) ขององค์กรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศจึงควรนำหลักการการสื่อสารทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ในองค์กร เพื่อเป้าหมายในการเพิ่มผลผลิตและบริการ รวมถึงเป็นการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างลูกค้าและองค์กร เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงาน

ห้องสมุดชุมชนแต่ละแห่งในประเทศอินโดนีเซียพยายามที่จะพัฒนาทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก เสนอรูปแบบบริการใหม่ๆ เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้รับบริการ ให้มาใช้ห้องสมุดให้มากขึ้น ตัวอย่างของกิจกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมให้ผู้มาใช้บริการ มีดังนี้

- Comics Corner : จัดให้มีมุมนวนิยาย นิตยสาร และวรรณกรรม หลากหลายสาขา ไว้ให้บริการ เพื่อดึงดูดความสนใจในการเข้ามาใช้บริการ และมีมุมกาแฟเล็กๆ ที่สามารถรับประทานขนมและของขบเคี้ยวได้ในบรรยากาศสบายๆ ในราคาประหยัด
- Pot Luck Library and Coffee Bar : ห้องอ่านหนังสือ และมุมกาแฟพร้อมเฟอร์นิเจอร์ให้นั่งพักผ่อนในบรรยากาศสบายๆ ผ่อนคลาย ผู้รับบริการสามารถอ่านหนังสือ ทานอาหาร เครื่องดื่มและชมการแสดงต่างๆ ตามโอกาสพิเศษ ซึ่งทางห้องสมุดได้จัดกิจกรรมไว้ แต่ราคาอาหารและเครื่องดื่มจะแพงกว่า Comics Corner
- Rumah Buku : เป็นสถานที่ใหญ่และสะดวกสบายมาก ไม่ใช่เฉพาะจัดไว้ให้เป็นห้องนั่งอ่านเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรม discussion,

presentation, and exhibition ต่างๆ ตามความต้องการของผู้รับบริการ เช่น การแสดงดนตรี ห้องฉายภาพยนตร์ จัดแสดงนิทรรศการในสาขาต่างๆ นอกจากนี้ยังจัดให้มีร้านอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการด้วย

- **Tobucil Library and Book Shop** : เป็นห้องสมุดที่มีหนังสือหลากหลาย มีบรรยากาศที่เงียบสงบ มีการจัดกิจกรรมและการแสดงเพื่อดึงดูดผู้รับบริการให้เข้ามาใช้ห้องสมุดเป็นรายเดือน เช่น การเล่นเกม ทอล์คโชว์ การแสดงดนตรี

สำหรับกลยุทธ์ที่จะทำให้การสื่อสารทางการตลาดในห้องสมุดสำเร็จตามเป้าหมายนั้น ห้องสมุดจะต้องวางแผนโดยคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

- กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะส่งสาร
- การพัฒนาเนื้อหาของข้อความที่จะส่งสารให้มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาว่า
 - Message content - what to say ?
 - Message structure and format – how to say it ?
- เลือกช่องทางในการสื่อสาร :
 - Personal communication channels,
 - Non personal communication channels.

1.5 Content – Capacity – Connectivity - Copyright “hurdles to equality.”

โดย Cameron Esslemont .

นำเสนอรูปแบบต่างๆ เพื่อรองรับอุปสรรคในการแพร่กระจายความรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในด้านเนื้อหา ความสามารถ การเชื่อมโยง และลิขสิทธิ์ต่างๆ ในยุคสารสนเทศแบบดิจิทัล ห้องสมุดถือเป็นแหล่งสารสนเทศสำคัญที่มีบทบาทในการจัดการความรู้และต้องทำหน้าที่ในการลดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ของผู้แต่ง และสิทธิต่างๆ ของสำนักพิมพ์ รวมถึงการสร้างสรรค์สิทธิการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างถูกต้อง ขอบธรรม และเหมาะสม

1.6 Library Cooperation In Visayas and Mindanao. โดย Annabelle P. Acedera

นำเสนอความร่วมมือระหว่างห้องสมุดของ 2 หมู่เกาะใหญ่ ในฟิลิปปินส์ คือ VISAYAS และ MINDANAO ดังนี้

- Academic Libraries Book Acquisitions Systems Association, Inc. (ALBASA)

เครือข่ายความร่วมมือของห้องสมุดในหมู่เกาะ Visayas และ Mindanao เน้นความร่วมมือในด้านการจัดซื้อ/จัดหา ทรัพยากรหนังสือและทรัพยากรห้องสมุด

ร่วมกัน โดยสมาชิกห้องสมุดจะได้รับส่วนลดในการจัดซื้อหนังสือและอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เพื่อสมาชิก นอกจากนี้ยังจัดทำบรรณานุกรมกลาง บริการให้คำแนะนำปรึกษาในรูปแบบห้องสมุดเครือข่าย รวมถึงการให้การศึกษาค้นคว้า โดยการจัดอบรมและสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการแก่นักวิชาชีพสารสนเทศ เริ่มต้นมีสมาชิกร่วมโครงการ 13 แห่ง ปัจจุบันมีจำนวน 72 แห่ง ครอบคลุมห้องสมุดระดับอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนรวมทั้งห้องสมุดโรงเรียน

- Academic Libraries Information Network in Mindanao (ALINET)

เครือข่ายความร่วมมือของห้องสมุดในแคว้น Cagayan ทางตอนเหนือของหมู่เกาะ Mindanao เน้นความร่วมมือกันในการใช้ทรัพยากรบุคคล และแหล่งสารสนเทศร่วมกันของห้องสมุดระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยของสมาชิกห้องสมุด โดยกิจกรรมความร่วมมือประกอบด้วย การสร้างฐานข้อมูลบรรณานุกรมเพื่อการเข้าถึงทรัพยากรของห้องสมุดสมาชิก ดูแลและปรับปรุงรายชื่อวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและประเมินการใช้รายการทรัพยากรร่วมกัน การทำรายการร่วมกัน บริการให้คำแนะนำปรึกษา จัดอบรมและพัฒนาบุคลากรของสมาชิกในเครือข่าย อ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <http://library.xu.edu.ph/alinet.htm>

1.7 Professional Education for Librarians and Information In ASEAN Countries Via Distance Education: A Proposed Regional Cooperation. โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สัจจจันน์

นำเสนอข้อมูลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยหนึ่งเดียวของประเทศไทยที่มีชื่อด้านการจัดการศึกษาทางไกลเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ทำหน้าที่ได้เป็นแกนนำในการจัดทำโครงการการพัฒนาและฝึกอบรม สำหรับบรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียน ผ่านระบบการศึกษาทางไกล โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุตินา สัจจจันน์ เป็นผู้ประสานงานหลักของโครงการ นับเป็นความร่วมมือระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับประเทศสมาชิกประกอบด้วย บรูไน พม่า เขมร อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม สำหรับกิจกรรมความร่วมมือดังกล่าวมีดังนี้

- **ระยะที่ 1 : ก่อนการดำเนินการ**
 - วางแผนร่วมกันกับตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในความร่วมมือ ได้แก่สมาคมห้องสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดโรงเรียน ของประเทศสมาชิก
 - จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
 - สำรวจ และจำแนกความต้องการในการฝึกอบรมทางไกล
- **ระยะที่ 2 : ระยะการดำเนินการ**
 - จัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ และพัฒนาหลักสูตรการอบรมทางไกล
 - จัดทำสื่อที่จะใช้ในเรียนการสอน และการอบรม/การสอนทางไกล
 - เผยแพร่และประชาสัมพันธ์รายการการเรียนการสอนทางไกล
 - นำส่งรายการการเรียนการสอนทางไกลไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

โปรแกรมความร่วมมือการเรียนการสอนทางไกลดังกล่าวทำให้บรรณารักษ์และนักวิชาชีพสารสนเทศระดับห้องสมุดโรงเรียน ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้รับโอกาสทางการศึกษารอบอย่างกว้างขวางเพิ่มมากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาห้องสมุดและบริการต่อไป

ด้านที่ 2 : การสงวนรักษา การอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ และลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวกับงานห้องสมุด (Preservation, Conservation and Copyright)

2.1 Preservation Needs in Southeast Asia and the IFLA/PAC Regional Centre for ASIA. โดย Masaki Nasu.

ผู้บรรยายกล่าวถึงประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่น ได้แก่ ปากีสถาน อินเดีย เนปาล และ Mauritius ที่ประสบปัญหาในการสงวนรักษา/อนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ ปัญหาดังกล่าวมีดังนี้

- ปัญหาความเป็นกรดของกระดาษ
- ปัญหาการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นที่ไม่พอเพียง
- ปัญหาการขาดแคลนนโยบาย แผนการ และกฎระเบียบในการสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศ
- ปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ
- ความต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ
- การขาดแคลนอุปกรณ์สำหรับใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศและการทดสอบ
- การขาดแคลนความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของเอกสาร/หนังสือต้นฉบับและการจัดการ

- การขาดแคลนเงินทุนที่จะใช้สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ
ความขาดแคลนดังกล่าวมีมากมายเสียจนอาจกล่าวได้ว่า “ขาดแคลนในทุกๆสิ่ง” (lack-of-everything) ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเทศเหล่านี้ต่างประสบปัญหาเช่นเดียวกัน

2.2 Preservation, Conservation & Access Project at the National library, Singapore.

โดย Mr. Mohamed Salim and Ms. Makeswary Periasamy

ผู้บรรยายได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อการสงวนรักษา ซ่อมแซม เอกสารและสถานที่จัดเก็บเอกสารหายาก และการจัดการให้สามารถเข้าถึง/ค้นคืนเอกสารดังกล่าวมากกว่า 80,000 รายการ ซึ่งเอกสารหายากเหล่านั้นล้วนเป็นมรดกอันล้ำค่าที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ (National Library) ของประเทศสิงคโปร์ โครงการดังกล่าวมีชื่อเรียกว่า The Preservation, Conservation and Access Project (PCA) เป็นโครงการเกี่ยวกับการอบควัน/รมควัน และการคัดเลือกเอกสารหายากเพื่อการสงวนรักษา ตลอดจนการจัดเก็บในรูปแบบไมโครฟิล์มและในรูปดิจิทัล ซึ่งจัดเป็นภาระหน้าที่อันยากยิ่งที่จะจัดการกับมรดกที่ได้รับรวบรวมไว้มากมายเหล่านั้น นอกจากนี้ รูปแบบที่แตกต่างกันของเอกสารยังต้องใช้วิธีการอนุรักษ์ที่แตกต่างกันอีกด้วย ดังนั้น ทีมงานที่รับผิดชอบโครงการนี้จึงจำเป็นต้องมีทักษะและความชำนาญใหม่ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการสงวนรักษาโดยเฉพาะ และโครงการดังกล่าวยังให้ความสำคัญกับความร่วมมือในการประสานงานทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรอย่างมาก ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างต้องอาศัยการปฏิบัติงานจากหน่วยงานภายนอกด้วย (outsourc) โครงการดังกล่าวจึงประสบความสำเร็จสมดังวัตถุประสงค์

ด้านที่ 3 : การให้ความรู้ การพัฒนาและฝึกอบรมในวิชาชีพบรรณารักษ์ (Library Profession, Library Education and Training and Development)

3.1 Training of Librarians : Styles and Strategies. โดย Salmah Abdullah.

ผู้บรรยายได้ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจ กลุ่มประชากรประกอบด้วยบรรณารักษวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอสมุดประเทศมาเลเซีย ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 13 แห่ง ซึ่งจะนำหอสมุดดังกล่าวจัดกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ Public University Library และ Private University Library

แบบสอบถามได้รับการออกแบบเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกสำหรับผู้บริหารหอสมุด และส่วนที่สอง สำหรับบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในหอสมุด แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามที่ออกแบบสำหรับวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น ทักษะของบรรณารักษ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ พันธกิจ ความพึงพอใจ ระบบการให้รางวัล และวิธีการให้การฝึกอบรม ผลการศึกษามีดังนี้

ด้านงบประมาณสำหรับการฝึกอบรมพบว่า มีห้องสมุดเพียง 5 แห่ง ที่ได้รับงบประมาณ สำหรับการฝึกอบรม โดยห้องสมุดที่ได้รับงบประมาณสูงสุดคือ University Sains Malaysia (ร้อยละ 5) รองลงมาคือ University Putra Malaysia (ร้อยละ 0.5) สำหรับมหาวิทยาลัยที่ได้รับ งบประมาณเท่ากันคือ University Kebangsaan Malaysia และ Kolej Universiti Sains dan Teknologi Malaysia (ร้อยละ 0.4) สำหรับ Kolej Universiti Islam Malaysia ได้รับงบประมาณ น้อยที่สุด (ร้อยละ 0.1)

ด้านความต้องการฝึกอบรม การวางแผนการฝึกอบรม และด้านสมรรถนะ (competency) พบว่า มีห้องสมุดจำนวน 8 แห่ง (ร้อยละ 74.7) มีแผนการจัดฝึกอบรมแก่บรรณารักษ์ และมี ห้องสมุดที่ทำการวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรมของบรรณารักษ์จำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 63.6) ห้องสมุดที่มีแผนการพัฒนาสมรรถนะเป็นหลักมีจำนวน 5 แห่ง (ร้อยละ 45.4%) และห้องสมุดที่มี การวิเคราะห์สมรรถนะมีจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 23.3)

ด้านทักษะของบรรณารักษ์พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีทักษะด้านการจัดการห้องสมุด (ร้อยละ 63.6) มีทักษะด้านเนื้อหาเฉพาะสาขาวิชา (ร้อยละ 54.5) และมีทักษะด้านการนำเสนอ การสื่อสาร ภาษา การจัดการองค์กร Word processor และ Presentation software (ร้อยละ 45.5)

ด้านความต้องการฝึกอบรมในอนาคตพบว่า บรรณารักษ์มีความต้องการฝึกอบรมด้าน การจัดการ (ร้อยละ 11.65) ด้านการสื่อสารและ Public relation (ร้อยละ 7.14) และด้าน Information Technology (ร้อยละ 6.02)

ด้านการให้รางวัลพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการให้รางวัลมีความ สำคัญมาก (ร้อยละ 54) ค่อนข้างมีความสำคัญ (ร้อยละ 24) และมีความเห็นว่าการให้รางวัลเป็น วิกฤติที่อันตราย (ร้อยละ 12) อย่างไรก็ตามบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกภาคภูมิใจหากตน ได้รับรางวัล และเชื่อว่าการให้รางวัล/เกียรติคุณ มีความสำคัญมากสูงถึง (ร้อยละ 48.3)

ด้านกลยุทธ์ในการพัฒนา และการฝึกอบรมแก่บรรณารักษ์ พบว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ มีต้องการให้องค์กรมีพันธกิจและข้อตกลงร่วมกันในการจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาและการให้การ ฝึกอบรมแก่บรรณารักษ์ โดยได้เสนอประเด็นที่ต้องการ ดังนี้

- 1) ต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการฝึกอบรมโดยเฉพาะ
- 2) ควรมีการวิเคราะห์ และจำแนกความต้องการการฝึกอบรมอย่างแท้จริง
- 3) บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดสถาบันการศึกษา ต้องมีความรู้พื้นฐานในสาขา วิชาที่ตนปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดนั้นๆ และควรมีคุณภาพในระดับผู้เชี่ยวชาญ และ ควรมีการอบรมให้แก่บรรณารักษ์ในระดับปริญญาตรีด้าน Library & Information Science เพื่อให้สามารถให้บริการอ้างอิง บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าได้ เป็นอย่างดี

- 4) ต้องมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างทีมงานเกี่ยวกับการฝึกอบรม และควรจัดทำรายการหลักสูตรที่ตนต้องการฝึกอบรมภายในระยะเวลา 1 ปี โดยกำหนดให้เป็นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- 5) ต้องส่งบรรณารักษ์/ทีมงานเข้ารับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติมากกว่าการเข้าร่วมสัมมนา
- 6) ต้องมีการจัดเตรียมเครื่องมือหรือวิธีการเพื่อให้แผนการฝึกอบรมบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

3.2 Libraries and Librarians in Indonesia in the Information Age : Challenges and Risk. โดย Widharto

ผู้บรรยายกล่าวถึงปัญหาด้านอาหารที่ประเทศอินโดนีเซียประสบ อันเนื่องมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในอีก 2 ทศวรรษข้างหน้า (20 ปี) ประชากรจะเพิ่มขึ้นเป็น 258.2 ล้านคน ซึ่งจะส่งผลให้ความต้องการอาหารเพิ่มขึ้นอย่างมากด้วย ดังนั้นรัฐบาลอินโดนีเซียจึงควรเร่งหาวิธีการเพิ่มปริมาณอาหารให้มากที่สุด และอย่างน้อยต้องเป็นอัตราที่สูงกว่าจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ผู้บรรยายได้นำเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือการเพิ่มผลิตผลทางการเกษตร และการมีข้อมูล/สารสนเทศที่ดี ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการวิจัย/การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การวิจัยทางการเกษตรจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมิได้ หากปราศจากสารสนเทศที่ดี ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจที่สำคัญยิ่ง

อย่างไรก็ตาม สารสนเทศจากแหล่งต่างๆ ก็มีต้นทุนสูง และมีช่วงอายุในการใช้งานน้อย ดังนั้น การใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ และมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย การจัดการด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การส่งเสริมผลิตผลทางการเกษตร ก็ต้องสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้โดยง่าย มีระบบการจัดส่งสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์/การเงิน มีการตระหนักถึงความสำคัญของความต้องการของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แม้ว่าสารสนเทศด้านการเกษตรจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ การพัฒนางานวิจัยด้านการเกษตร อย่างไรก็ตามสารสนเทศที่จะใช้ในการสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรก็ยังคงมีข้อจำกัดอย่างมากมาย อาทิ สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องสมุดและพื้นที่บริการอ่านยังมีไม่เพียงพอและไม่สะดวกเท่าที่ควร ทรัพยากรสารสนเทศยังไม่มีภาระบุแหล่งที่จัดเก็บส่วนกลาง และยากต่อการติดตามค้นหาและไม่สะดวกต่อการใช้งาน

ปัญหาหลักของการเข้าถึงสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์ที่ประเทศอินโดนีเซียประสบ ได้แก่งบประมาณที่ห้องสมุดได้รับน้อยเกินไป การบอกรับวารสารการวิจัยมีอย่างจำกัดและไม่สมบูรณ์ ในขณะที่ห้องสมุดยังคงต้องแบกรับภาระในการบริการ ที่ต้องตอบสนองความต้องการของ

ผู้ให้บริการ ดังนั้น ห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศทั้งหลายจึงต้องร่วมมือกันหาวิธีการจัดการและ พัฒนาด้านเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งห้องสมุด เฉพาะได้ร่วมมือกันในการเริ่มนำระบบเครือข่าย มาใช้ในการจัดการสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยความร่วมมือระหว่าง PDII-LIPI ในขณะที่เดียวกัน The Ministry of Justice Coordinates information ก็ให้ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านกฎหมาย และ The PUSTAKA ก็ให้ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านการเกษตรและชีววิทยา ซึ่ง ความร่วมมือดังกล่าว จะช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ทราบถึงแหล่งที่มีสารสนเทศที่ตนต้องการและ สามารถอ่านทำความเข้าใจได้ก่อนที่จะได้รับเอกสารที่ตนเองต้องการ ทั้งนี้ ระบบเครือข่ายที่ใช้ ในการประสานความร่วมมือจะต้องผสมผสานเป็นระบบเดียวกันที่สามารถรองรับการนำข้อมูลเข้า การขอใช้ข้อมูล และข้อมูลที่ได้รับต้องเหมือนกับต้นฉบับจริงทั้งรูปแบบและลักษณะทางกายภาพ

กฎสำคัญที่จะนำไปสู่การมีระบบเครือข่ายที่มีต้นทุน/ค่าใช้จ่ายต่ำคือ การจัดระบบ หน่วยที่จัดเป็นศูนย์กลางแหล่งข้อมูลของแต่ละแห่งที่จะใช้ข้อมูลร่วมกัน และสมาชิกในเครือข่าย ต้องสามารถใช้สารสนเทศร่วมกันได้โดยได้รับผลประโยชน์สูงสุดและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประชุม

- 1) รูปแบบและแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างห้องสมุด การสงวนรักษาการอนุรักษ์ ทรัพยากรสารสนเทศ และลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับงานห้องสมุด รวมทั้งการให้ความรู้ การพัฒนาและฝึกอบรมในวิชาชีพบรรณารักษ์
- 2) ห้องสมุดในปัจจุบันจะต้องปรับปรุงและขยายการบริการเพื่อสนองต่อความต้องการ สารสนเทศของผู้ใช้บริการ และต้องมีการประเมินทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่เพื่อ วิเคราะห์หาจุดอ่อน
- 3) การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ โดยเฉพาะหนังสือตำรา คู่มือ และวารสาร ควร ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหามา นั้น จะต้องเร่ง ดำเนินการให้ถึงมือผู้ให้บริการอย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- 4) การให้บริการในปัจจุบันควรคำนึงถึงประสิทธิผลสูงสุดเป็นสำคัญควรมีการเตรียมการ แนะนำการใช้ห้องสมุด และการเผยแพร่การบริการอย่างกว้างขวางและสม่ำเสมอ เช่น การจัดนิทรรศการ เพื่อเน้นความสำคัญโดยเฉพาะ ซึ่งจะส่งผลให้มีการใช้บริการ และทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป
- 5) ทีมงานในห้องสมุดควรจัดการฝึกอบรมแก่ผู้ให้บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแนะนำบริการ ใหม่ ๆ ของห้องสมุด อาทิ บริการสารสนเทศทันสมัย (Information Awareness Service) และระบบการค้นคืนสารสนเทศ (Information Retrieved System)

- 6) ควรมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องสมุด เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกสบาย อาทิ จำนวนโต๊ะ-เก้าอี้สำหรับอ่าน พื้นที่ให้บริการ แสงสว่าง อุณหภูมิ บริการถ่ายเอกสาร เป็นต้น
- 7) การปรับปรุงคุณภาพการบริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ จำเป็นต้องได้รับการเพิ่มงบประมาณสำหรับห้องสมุดอย่างพอเพียงและอย่างแท้จริง
- 8) ห้องสมุดต้องตระหนักถึงความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และพยายามหาวิธีการสนองตอบความต้องการดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องมั่นใจได้ว่าบริการต่างๆ ของห้องสมุดที่จัดขึ้นนั้น มีประสิทธิผลและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างแท้จริง

CONSALXIII
13th General Conference
Congress of Southeast Asian
Librarians (CONSAL)
25-30 March 2006

Thank You

เอกสารอ้างอิง

13th General Congress of Southeast Asian Librarians (CONSAL 13) “CONSAL at the Crossroads : Challenges for Greater Regional Cooperation”. Philippine Librarians Association, Inc. 2006

About CONSAL. Congress of Southeast Asian Librarians. 6 March 2006.

<http://www.consalsg.org/about/history.asp>

CONSAL in the Philippines. Congress of Southeast Asian Librarians. [Online].

Available at : <http://www.consalsg.org/about/history.asp> Retrieved February 19, 2007.